

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל, ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

פרשת שופטים

”ולא תקים לך מצבה אשר שונא ה' אלהיך” (דברים פרק טז, כב)

המקדש, וכן כיוצא בזה, ואילו כשרצו האבות להקריב קרבנות היו בונים מזבח, העשוי מאבנים רבות. ואילו הגויים היו מקימים את המצבות כדי להקריב עליהם קרבנות, ולכן אמר כאן שלא תקים את אותה מצבה שה' שונא, והיינו מצבה העשויה להקרבת קרבנות. אבל מצבה העשויה לעדות וסימן וכדומה, אינה אסורה. (שאלה ב).

שאלה: כיון שהאבות נהגו להקים מצבות, וכמו שנאמר ביעקב אבינו ”והאָבן הזאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מִצְבָּה יְהִיָּה בֵּית אֱלֹהִים”, כיצד נאמר כאן שה' שונא את המצבות. תשובה: המצבות שהקימו האבות [העשויות מאבן אחת גדולה] לא היו לשם הקרבת קרבנות, אלא לאות וסימן, כמו שהקים יעקב מצבה ויצק עליה שמן לאות ששם יהיה בית

”כי יפלא מִמֶּנּוּ דָבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דְּבָרֵי רִיבֵת בְּשַׁעֲרֵי וְקַמַּת וְעֵלִית אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ. וּבָאתְךָ אֶל הַבְּחִינִים הַלְלוּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְדַרְשֵׁת וְהַגִּידוּ לָךְ אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט. וְעֲשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יִרְוֶךָ” (דברים פרק יז, ח-י)

הנביאים. וכן היו טועים לחשוב שהתקנות שנתקנו במשך הדורות הם חלק ממצוות התורה, ויחשבו שכמו כן ניתן לבטל חלק מהמצוות, והיה בכך שיבוש ועקירת כל התורה, ולכן נמסרה התורה לחכמים, שיפרשו את התורה על פי שכלם, או שיתקנו תקנות לפי דעתם, ואין שום כח לנביא לפרש או להוסיף או לשנות את דברי התורה. ג. אם היתה אפשרות לברר את ההלכה על ידי נבואה, היו החכמים מותרים בלימוד התורה, והיו סומכים על כך שבשעה שיהיה להם ספק או שכחה ישאלו את פי הנביא, ואילו עתה יודעים החכמים שעליהם מוטל לעמול בכל כחם, לעיין, לחקור ולזכור את כל דברי התורה. ד. כיון שהנביא אינו יכול להתנבא בכל שעה שירצה, אלא רק בזמן שהוא מתבודד ומוכן אל הנבואה, וכן גלוי וידוע לפני ה' שיגיעו זמנים שתסתלק הנבואה לגמרי מעם ישראל, ואם היו פירושי התורה וההכרעות בהלכה תלויות בנביאים, לא היו יודעים מה לעשות בזמן שאין הנביא מתנבא או כשאין הנבואה מצויה. (שאלה ז).

שאלה: קיבלו חז"ל שהתורה לא בשמים היא, ולכן אם יהיה נביא שיורה הלכה על פי נבואה כנגד סברת חכמים וקבלתם, לא נשמע לו, וכן כאשר יש מחלוקת בין החכמים אין משגיחים בבת קול, וכן כאשר נשתכחו הלכות מסוימות מיהושע בן נון לא רצה ה' לגלות לו אותם בנבואה, והרי לכאורה רוח הנבואה אמיתית יותר וראויה יותר להכריע את ההלכה, ומדוע נמסרה ההלכה להכרעת החכמים לפי סברתם. תשובה: א. כיון שהתורה לא ניתנה לנביאים בלבד, אלא לכל אדם מישראל, אם כן מוכרח הדבר שתהיה אפשרות לכל אדם להבין את התורה לאמיתה, ויכול כל אחד להקיף את כל התורה ולהבינה, ואם היתה ההכרעה נתונה לנביאים היה נראה מכך שאין השכל האנושי יכול להשיג את התורה, וזקוק הוא לגילוי נבואי. ב. אם היו פירושי התורה מסורים לנביאים, היו המון העם סבורים שמה רבינו לא ביאר את התורה היטב, ושהנביאים שבאו אחריו זכו לנבואה ברורה יותר, וזהו שקר, כי נבואת משה רבינו היתה מעולה ובהירה יותר מכל

”כִּי תֵבֵא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וַיִּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבַּתָּהּ בָּהּ וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכֹל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבֹתַי. שׁוּם תִּשְׂיִם עָלַי מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקִּרְבֵּי תִשְׂיִם עָלַי מֶלֶךְ לֹא תִוָּכַל לָתֵת עָלַי אִישׁ נִכְרִי אֲשֶׁר לֹא אֱחִיךָ הוּא” (דברים פרק יז, יד-טו)

התורה כאן אינם בדרך ציווי אלא בדרך הגדת העתיד, שידוע לה' שלאחר שישבו בארץ כראוי, ולפי האמת לא יצטרכו כלל מלך, שהרי כבר כבשו את הארץ, ירצו מלך רק כדי להשתוות לשאר הגויים, ועל כך בא הצייווי שכאשר תרצו מלך, תמליכו אותו באופן מסוים זה [וכמו שאין מצוה לשחוט בהמה, אלא שאם רוצה האדם לאכול בשר עליו לשחוט באופן שציוותה התורה]. (שאלה יח).

שאלות: א. הרי היה ראוי שימנו מלך כשנכנסו לארץ, שילחם את מלחמתם, ומדוע נצטוו להמליכו לאחר שיירשו את הארץ וישבו בה. ב. מדוע הקדים לומר 'ואמרת אשימה עלי מלך', ומדוע מצוה זו תלויה באמירה. ג. מדוע תלה את מצוות המלך בכך שהגויים עושים כן. תשובה: באמת ההנהגה הראויה יותר לישראל היתה להשאר תחת הנהגת השופטים, וכמו שרואים שהשופטים היו כולם צדיקים, ומבין המלכים רק מועטים היו צדיקים כראוי. ופסוקי

”רַק לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוֹסִים וְלֹא יֵשִׁיב אֶת הָעַם מִצְרַיִמָּה לְמַעַן תִּרְבּוּת סוֹס וְה' אָמַר לָכֵם לֹא תִסְפוּן לְשׁוּב פְּדֻרָּה הִנֵּה עוֹד. וְלֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים וְלֹא יִסּוּר לְבָבוֹ וְכִסְף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד” (דברים פרק יז, טז-יז)

המצוה ימין ושמאלו”, כי העושר הגדול יביאנו לידי גאווה, והרדיפה אחרי העושר תגרום לו לעבור עבירות ולסור מהמצוות, להלוות בריבית, לעשוק ולגזול, ושאר הדברים שאסרה התורה. (שאלה יא)

שאלה: מדוע לגבי האיסור על המלך להרבות סוסים נתנה התורה טעם, וכן לגבי האיסור על המלך לישא נשים רבות, ואילו לגבי האיסור להרבות כסף וזהב לא נאמר טעם האיסור. תשובה: טעם האיסור בריבוי כסף וזהב הוא האמור בהמשך הפרשה (פסוק כ) ”לבלתי רום לִבְבוֹ מֵאֲחִיו וּלְבַלְתִּי סוּר מִן

”וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קִרְבִּים הַיּוֹם לְמַלְחָמָה עַל אֹיְבֵיכֶם אֵל יִרְדֶּךָ לְבַבְכֶם אֵל תִּירָאוּ וְאֵל תַּחְפְּזוּ וְאֵל תַּעֲרִצוּ מִפְּנֵיהֶם. כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם חֵלְדָּה עִמָּכֶם לְהַלְחֵם לָכֵם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם” (דברים פרק כ, ג-ד)

תשובה: כיון שאם היה אומר כן היו השומעים מרגישים שמיתתם קרובה ולכן מנחמים אותם בענין הנפש, ומתוך כך יכנס מורך בלבבם ולא ילחמו כראוי. ולכן חזקם הכהן בדבריו שה' יושיעם ולא יפול מהם איש. (שאלה כה).

שאלה: מדוע לא אמרו ליוצאים למלחמה דברים בענין התשועה הנפשית, לומר להם שהנהרגים במלחמה יזכו שתהיה נשמתם צרורה בצרור החיים, וכדומה.